

Hirdetési feltételek:
 Egyszeri sors 6 fr.
 Fél sors 3 fr.
 Hét napra 1 fr. 50 kr.
 Hirdetési lelet, csopán a kiadó hivatalban B.-Gyarmaton.
 A lap szellemi részére a a nyilatkozó vonatkozó minden közzététel, a szerkesztő többé küldendő.

NOGRÁDI LAPOK

Hirdetések díja:
 Öt hasábol petti sor 5 kr
 Bátyog minden betűtáradál 30 kr
 Nyilat tév gumoud sora 30 kr
 Hirdetéseket felvona a kiadó. Nagyobb és többszöri hirdetések jutányosabb eszközöltek.
 Hirdetési pénsek, reklamációk és hirdetések a kiadóhoz intendőek.

politikai, társadalmi és közgazdászati hetilap.

Közsegi vagy állami legyen-e a B.-gyarmati polgári iskola?

A vegyes iskolai küldöttség első tanácskozásában tekintélyes egyén mondotta ki az eszmét, hogy a B.-gyarmati polgári iskola közsegi legyen. Azóta sok polgártársunk teszük az eszmé, mert hízoleg bírásgunknak. Nem fog ártani a kérdést megvitatni, no hogy szakadást idézzen elő.

Sokszor kifejeztem már határtalan tisztelőmet a népoktatás tárgyában megalkotott 1873: 38. törvény, a annak indítványozója néhai báró Eötvös József miniszter iránt.

Ez a törvény a szabad Északamerikának is büszkesége lehetne; mert az az egyén szabadságra van állapítva, s távolról sem hódol az állami mindenhatóságnak. Nem csak a hitfelekezetek és testületek, de a magán polgárok is állíthatnak iskolákat, s azokban a növendékeket szabadon oktathatják, egyedül a felügyeleti jogot tartván föl magának az állam, hogy saját érdekeit megvédhesse. Ez a teljes törvény nem szorítja bizonyos határozott mederbe a gondolkodást, s nem fojtja el már zenge korában a szellemet; hanem annak szabad fejlődést enged, s szabad versenyre buzdítja egy hitfelekezeteket, valamint a közsegeket, megzabráván a kor követeléséhez képest minden intézetre-étre a tantárgyak minőségét. Midőn azonban a szabad oktatás elvét megállapítja egy részről: megköveteli, hogy minden közsegi felekezeti vagy közös iskolája legyen; és a hol a népesség száma az öt ezeret meghaladja: ott felsőbb népiskolát, vagy a közsegi anyagi erejéhez képest polgári iskolát rendel felállítatni; hanem azután intézkedik a 80-ik §-ban, hogy az állam állíson föl állami költségén népoktatási tanintézeteket, a hol a kormány annak szükségét látja.

A törvény ezen hivatkozott §-ában van kimondva az elv, hogy csak azok közsegeket lehet tanintézetek felállítására kötelezni, melyeknek anyagi erejük van; ellenben a szegény közsegeket az állam köteles meggyámolítani, vagy a szükséghez képest a tanintézetet egészen állami erővel fel tartani. Csak így lehet a törvénynek sikert szerzenie, minthogy a lehetetlenségre nincs kötelezettség.

Alkalmazzuk már most ezen törvényt B.-Gyarmatra. Ez a mezővárosok kis falunál is csekélyebb közsegevel bir. A mai nyomott viszonyok közt nincs 2000 frt. közsegevel sem. Ennek egy negyed részét a polgári iskolára áldozta, sőt tölve vagyonából is egy jó részt. A város lakosai áthatva a czél hasznosságától, s belátván azt, hogy mind anyagi mind pedig szellemi tekintetben a város fog első sorban leg többet nyerni: kétségön kívül meghozandják a lehető legnagyobb áldozatot; de azután ezzel ki is lesz merítve B.-Gyarmat áldozatképessége, hogy a polgári iskola irányában magára semmi további kötelezettséget nem vállalhat; mert ne fo-

lodjunk, hogy felekezeti iskoláink szerzetlen állapotban tengenek; pedig azokat rondbe kell hozni, s azok fentartásáról gondoskodni. Ne higgye senki, hogy a főelömi állami iskola felállításával a felekezetek iskoláira már nem lesz szükség. Az összeírás beigazolta, hogy az elemi iskolába járói köteles mind két nembeli gyermekek száma a 1200 számot messze meghaladja; s fájdalom ezek nagy része nem járt iskolába. A közös iskola egy-egy tanterem csak 60 tanonczot fogad be, s így a felekezeti iskolák elkerülhetlen szükségessé; s a város lakossága a ró szabott törvénye kötelezettségét ezen iskolák fentartásával röjja le; és csak így van jogosítva a 80. §. értelmében az állam segélyét igénybe venni. E szerint van tér és alkalom, hol a lakosság iskola czélokra övqakint áldozni köteles.

A közoktatási miniszter úr legújabb rendelkezésében a polgári iskolák felállítását úgy a fiuk valamint a leányok számára is megparancsolja: tehát a fiuk számára építendő lesz iskola 6 tanteremmel 50—50 ifjú számára, ezeken kívül természetani, vegytani műhelyek, testgyakorlati terem. Ha az utóbbiak a leányok növendékek által is fognak használatni; mégis külön leányiskolát is kell építeni 4 tanteremmel.

Ezen épületek s azok felszerelése belekerül legalább is 40,000 frtba; és a fentartás is évenként nem csekély összeget vesz igénybe.

Számítunk már most össze a már meglévő és remélhető összegeket. A nemzeti intézet tőkéje ha mind megnyerjük, tesz 32 ezer forintot, csak hogy az nem közpénzből, hanem 5 százattal kamatozó állam kötvényekből áll. A megye adománya tesz 5000 forintot. A város alapítványja áll 5 százattal jövedelmezendő 10 ezer frt. tőkéből, továbbá 3350 frt. közpénzből, végre a takarékpénztár által polgári iskolára szánt, a város rendelkezésére bocsájtott 1000 frt. tőkéből a ennek 3 óvi 6 százaléki kamataiból; összesen volna mintegy 51,500 forintunk. Nem tudhatni előre, mily összegre fog rugni az egycsek adománya; tegyük egyelőre 15,000 frtra, s ekkor is csak 66,500 forinttal rendelkezünk, melynek egy tetemes része kamatozó kötvényekből, más része közpénzből, vagy elárusítható államkötvényekből áll.

Tegyük föl, hogy mind a megye, mint pedig a nemzeti intézet bele fog egyezni, hogy az alapítványi iskola épületbe fektetessék; ha az iskolákat felépíttetjük, és az azok fentartására szükséges tőkét leszámitjuk: nem hiszem, hogy a tanárok fizetésére alapítványi fölmaradjon 20,000 frt, melynek 6 százaléki kamattja 1200 frtra rugna; pedig a két nembeli polgári iskola 10 tanterméhez mulhatlanul szükségeltetik 6 rendezés, és 6 segédtanár, kiknek évi fizetése a szálláspénzzel együtt föl fog rugni 10,000 forintnál. El lehet mondani, hogy a tanári kar fentartása

csak nem egészen az állam terhőre olik; mert a magán alapítók részéről már is hallani azon óhajtatást, hogy a tőkék egy része vállalatunításra fordítassék, s azt rosszalni nem is lehet; de tagudhatlan, hogy a szaktanárok alapítványa az által is csökken.

Kérdem a tisztelt olvasót, vajjon B.-Gyarmat anyagi helyzete nem olyan-e, hogy nálunk beállott az állam törvényes kötelezettsége a polgári iskola felállítására nézve? Nem arról van itt szó, hogy minket a miniszter valami hiányzó összeggel évéről évre segélyozzon: hanem hogy az intézet tanárait fizesse az állam; és ez esetben az intézet nem is lehet más mint állami. Közsegi polgári iskoláról csak oly közsegekben lehet szó, melyek tekintélyos közsegevel birnak, s a tanárok nyugdíjait is biztosítani képesek; szóval a hol csak rá kell parancsolni a közsegre, hogy tegyen. A szegény közsegek közsegi polgári iskolákról nem is álmodhatnak; mert az képtelen követelés volna, hogy a toher ország részét viselje az állam, a szabad rendelkezést pedig engedje át B.-Gyarmatnak. Ennek az ellenkezőjét már tapasztaltuk, midőn az állami elemi iskola tőkéjéhez valamivel hozzá akartunk járulni, s ezért a tanítóik kinyvezésére nézve jogot igényeltünk. Inkább nem fogadta el az állam az adományt, sem hogy beavatkozásunkat eltűrni kénytelen legyen.

Forduljunk tisztelt polgártársak a megyéhez, és nemzeti intézethez, s kérjük meg a lelkes alapítókat, hogy tőküket az iskola-épületekbe befektetni engedjék meg; s mindent kövessünk el, hogy a czélszerű épületek mielőbb felszerelve létre jöjjenek. Azután tétessék félre az alapítványokból annyi, mennyi az épület és befelszerelés fentartására szükséges; és fentartván az alapítók úgy az épületekre, valamint a felmaradt tőkésre nézve tulajdoni jogaitak azon nem várt esetre, ha a tanintézetek megszűnnének az alapítók kifejezett óhajtatásához képest működni, mind az épületeket, mind a fölmaradt tőkét bocsássuk a kormány rendelkezésére, fölkerévén azt, hogy állíson föl B.-Gyarmaton állami polgári iskolát mind a két nemű ifjuság számára. Ne ringassuk magunkat csalódásokban. Biztosíthatok mindenki, hogy jura való tanárok csak azon esetben fogunk nyerni, ha az iskola állami lesz; mert a mi vallásfelekezeteink nem állanak azon jó hírben, hogy tanítóikat pontosan fizetnék; s így a közsegi egyesülve sem javíthat meg eddigi rossz szokását.

Tehát éljen az állami polgári iskola!
 Bodnár István.

Felhívás!

Nógrádmegye közönségéhez.

A felfolyt három év alatt, a magyar törvényhozó testület a többek között egy az ország minden osztályát egyiránt érdeklő törvényt alkotott, a mennyiben az 1870: 42. t. cz. értelmében, a közsegi-

halóságok rendezéséről egyidejűleg az árva gyermekek, a törvényhatóságok kebelében fölállítani rendelt, — külön álló árvaszékekre bista addig is, míg az árva gyermekek kezelése tárgyalás — az országgyűlés által a ministerium előterjesztése folytán egy minden tekintetben kimerítő törvény meghozható lesz.

Addig azonban, míg ez megtörténhetik, — valamint nehez a sivatag pusztán azonban elhaló utasnak a messze távolban fölülő órában fölállni reményelt üdítő forrás életmentő nedvének élvezetét berárni; épen oly nehez az ezredes mult végtelen teugeran hányattott árva gyermek biztos kikötő juthatását összevont kezzekek nézni azoknak, — kik hivatalva vannak, a biztos kikötő utiél előbbi szorongás elérést elősegíteni.

Mindenki meggyőződhetik, hogy Nógrádmegye árvaszéke kötelezettséghez híven minden megtett, a mi az árva vagyonok biztosítása, megőrzése, s a körülményekhez mért gyarapítása tekintetből lehetősége, s minden megtett, hogy egy lehele legjobb árva gyermek készíttessék, és fel fog ügyelni arra, hogy az a törvény értelmében vezesse, az árva személye a vagyon viszonyainak, mindenki által megtekinthető hű tükre legyen. —

Azonban fájdalom, az árva gyermek számára felhalmozott adatok leldolgozásával azon meggyőződésre jutott ezen árvaszék, hogy a vagyonos árva mellett számtalanok vannak olyanok, kiknek csekély, vagy épen semmi vagyonuk sincsen. —

S épen ez az, ami ezen árvaszék jelen felhívására ösztönöz, mely színt felkérje az egész megye közönségét, hogy a vagyon-talan árva fentartása a csotlog felszereltesse czéljából alakítandó árva pénztár alapítókjére mindenki anyagi viszonyaihoz mért adományt nyújtsa szíveskedjék, — mert ki tagudhatná leletségét annak, hogy mindenható Isten, a legzsegyebb szülő, teljes Árvaságra jutott, Istentől talán legkötőbb szellemi toletégekkel felruházott gyermeke, a kellő nevelés hiánytalan a mindennapiasságon föl emelkedni csak ritkán bírád. —

Azért ismételőre kérjük az összes megye közönségét, a legátalánosabb adakozások gyűjtésére, s ennek lehető legnagyobb mértében keresztülvitalat: annál is inkább reményeljük, mert velünk együtt, az hiszem, mindenki lelke mélyéből megvan győződve, hogy csond nemesebb czélla soha adakozásra a megye közönsége fel nem hivatalott, — vagy talán lehet-e nemesebb és magasztosabb célt csak képzelné is, mint szegényességben elhalt polgártársaink árva gyermekét a nyomorból kímélve, sok a kizámitatlan szenvedések, nélkülözések s az erkölcsi végromlásból, sőt talán az éhhalálból is megmenteni, s belőle a hazának és emberiségnek hasznos polgárt nevelni, s toletéseihez képest a műveltség nagyobb fokára is felemelni; mert ki kétekedhetik azon, ha a járvány irtoztos pusztítására gondol, s hogy számtalan elhagyott árva van, kit talán az éhhaláltól, mindenesetre nagy nyomortól kell megmenteni? pedig az leendő rendelkezés az árva pénztári alapítóké, hogy abból árva gyermekek a be-

CSEPLŐ-GEPEK

legújabb, kipróbált szerkezettel, melyek egy óra alatt annyit cseplenek, mint három cseplő egész napon át. Áruk 130 frt., a vasut-állomásig ingyen szállítatnak, jótállás és próbaidő mellett.

Ph. Mayfarth és társ. gépgyára, Majna melletti Frankfurtban.

Megtekinthető és gyári áron kapható ANINGER testvéreknél B-Gyarmaton.

ELADÓ KÉT HÁZ

Balassa-Gyarmaton a posta-utczában:

- 1., a 23. szám alatt kettős átellenes épülettel, e két épületben van 6 szoba, 4 konyha, két lóra-istálló, két és tágas kert.
- 2., a 25. szám alatti házban van 3 szoba, élelmetár, koezi szin, istálló, tágas udvar, két és jó nagy kert; — a fentemlített házak minden órában szabad kézből eladandók, értekezhetni a tulajdonosokkal bármikor a fent jelzett épületekben; — ez utóbbi épület az el nem adhatás esetén jövő 1875. év Sz. György napjától bére is adandó.

Egészesen, szellős és csendes utca, különösen falusiaknak ajánlható.

1-6

Az esztergomi órszékesség dejtári birtokán, nevezetesen a belső majorban, három darab másfél éves tiszta magyarfajú (merőhegyesi álladalmi gulyából vásárolt bika után származott)

TENYÉSZ-BIKA

három darab **harmadfű magyar** és három darab **harmadfű vegyes** fajú úszó, mindannyi lehágott állapotban, f. é. szeptember hó 20-án délutáni 3 órakor nyilvános árverés útján fog a legjobbat ígérőnek eladatni, a venniszándékozók ezennel meghivatnak.

Dejtár 1874. évi augusztus 25-én.

Szilárd János,

Déjly urad. tisztartó.

1-3

Hirdetmény.

A primási uradalmi drégelyi gazdasztszég részéről ezennel közhírré tétetik, miszerint a Nógrád megyében fekvő vadkerti és Hontmegyében fekvő palánki, hidvéghi és honthi vendégfogadók egész évi italméresi joggal összekötött bérletére és ugyen 1875-ik évi január 1-től 1877-ik évi december 31-ig, vagyis három egymásután következő évre folyó évi szeptember 10-en délelőtti 10 órakor a dejtári tisztartói irodában nyilvános árverés fog tartatni. A bérleti kívánók a bérleti feltételeket Esztergomban a számvevősegi- és Dejtáron a tisztartói irodában megtekinthetik, s a szükséges bantpénzzel magukat ellátva, az árvesésre meghivatnak, s egyszersmind az uradalmi igazgatóságánál Esztergomban szeptember 7-éig bezárólag zárt ajánlatok is elfogadtatnak.

A primási uradalmi sztszég.

SPITZER MÓR

Balassa-Gyarmaton, főutca: a takarékpénztár épületében

Ajánlja eredeti

HOWE-féle

dupla tűző

VARRÓGÉPEIT

legolesőbb gyári

áron,

ügymint:

csatádi, fehérnemű cipész,
női- és férfi-szabók részére
nagy választékba.

5 évi jótállás

mellett vevőknek oktatás ingyen adatik, tetszés szerint vagy a háznál, vagy azon kívül is.

Van szerezésem a n. é. küznégget értesíteni, hogy B-Gyarmaton letételepében, mindennemű gépezeteket u. m.: gószázánok, malinokot, cseplő-, arató-, vetőgépeket, vízipuskákat, kukorica-morszolóit, székakavogót, szántó-ekéket, decimál-mérőket, cipész reszelőket, szűkeket, minden rézműves munkákat s minden a szakmába vágó eszközöket legpontosabban, gyorsan s legújtanosabb áron, jótállás mellett elkészítek, s gépkijavításokat elvállalok, azokivül mindennemű esztergályos munkákat készítek; a n. é. küznégget egyes pártfogásért esd

Gizely Pál,

gépész, részöntő és műesztergályos.

Lakás: posta-utca 12 szám.

1-4

Fizetések részletenként fogadtatnak el.